

VÁMOSSY FERENC
1930–2020

KRÄHLING JÁNOS EMLÉKBESZÉDE¹

A Műegyetem Építészettörténeli és Műemléki tanszékének vezetőjeként megrendülten búcsúzom professzor emeritusunktól, Vámosy Ferencről egész közösségünk nevében.

Kilencven esztendőn átívelő és sikerekben gazdag, kerek életpályájára tekintve az építészet széles spektrumát egységében és egyetemességében átlátó, egyes elméleti és módszertani területeit elmélyülten kutató, kortárs kérdésselvetéseire adekvát válaszokat adó, iskolateremtő professzor eredményeit vehetjük számba és mondunk érte köszönetet. A BME, a MÉSZ, az MTA és a MOME voltak ennek a gazdag életműnek a legfontosabb munkahelyei, intézményei. Munkásságát alapvetően meghatározta ez az egyetemes szemlélet, amely az építészet filozófiai kérdésselvetéseitől a mérnöki alkotás elvi-esztétikai és gyakorlati szempontjain át az építészeti kritika területéig bővült. Ha csak személyes kötődésem okán – az általa hat évtizeden át szerkesztett

¹ 2020. június 24-én a Farkasréti temetőben Krähling János, a BME Építészettörténeli és Műemléki Tanszékének tanszékvezetője a tanszék nevében, Alföldi György, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésmérnöki Karának dékánja a Kar nevében, Krizsán András, a Magyar Építőművészek Szövetségének elnöke a MÉSZ nevében, Kovács Csaba, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Építészeti Intézetének igazgatója a MOME nevében, Becker Gábor, az MTA Műszaki Tudományok Osztálya Építészeti Tudományos Bizottságának elnöke az MTA nevében búcsúztatta folyóiratunk egykori szerkesztőjét, akitől ezúton búcsúzik a Szerkesztőség is.

folyóirat egyik szerkesztőjeként – emlékezem, akkor is ezt az egyetemességet látom az *Építés – Építészettudomány*-ban: az építészeti kultúra és diszciplináinak, továbbá a mérnöki alkotómunka minősége iránt elkötelezett tudós közösségért végzett önzetlen munkáját. Mindezzel összhangban, oktatói munkásságának egyetemes karakterét – fő tárgyán, a kortárs építészetten keresztül – meghatározta az a sikeres működés, amely az építész-mérnöki, építőmérnöki és iparművészeti képzés alkotóműhelyeit, meghatározó hazai intézményeit összehozta. Ennek az iskolateremtő munkásságnak a posztgraduális képzésre is ható eredményei a Mérnök-továbbképző Intézet kurzusaiban, majd a MÉSZ Fiatal Építészek Köre (Mesteriskola) tanrendjében, később elsősorban a BME Építész-mérnöki Karon megindított doktori képzés megszervezésében és a kettős, Építés-, illetve Építészettudományi PhD-program megvalósításában hasznosultak. Ezzel a műszaki, mérnöki képességeket és a téralakító, művészi képességeket fejlesztő szakmai műhelyek lehetőségei között tudott régóta várt összhangot teremteni. Szerteágazó közéleti tevékenységét számos díjjal ismerte el szűkebb szakmai közössége és a magyar társadalom: Ybl Miklós-, Széchenyi-, Szent-Györgyi Albert-, Apáczai Csere János-, Pro Architectura díjakkal, továbbá a Magyar Érdemrend középkeresztje kitüntetéssel.

Személy szerint hálás vagyok azért az őszinte barátságért, amely derűvel és személyes odaadással volt teljes, amely a tudás átadásán messze túllépve olyan személyes beszélgetéseket adott, amelyek – az Egyetemes Alkotó dimenziójában – a világban elfoglalt helyünkről, a hitről és annak kérdéseiről is beszélni tudtak. Olyan hitről, amely az életpálya végén egy imádkozó családi közösség erejével jutott el a megtartó erő és kegyelem tudásának a bizonyosságához.

ISTVÁNFI GYULA BÚCSÚZTATÓJA

Kedves Feri! Búcsúznunk kell – de már nem hosszú időre – olyan lélekkel és szavakkal, amilyeneket régebben nem használtunk egymás között.

Az életed hősie volt! Hőse voltál a családnak, amiben el kell ismerned, nagyobb volt nálad Marika, akit hat étellel áldott meg a Teremtő és Ő becsületben felnevelte őket. Neki szóljon az első kegyeletes búcsúszó! Te pedig 63 éves házasságotokban, lankadatlan erővel, két ember munkáját elvégezve teremtetted elő a család megélhetését, éveken keresztül, folyamatosan.

Hőse voltál két egyetemen is az oktatásnak, amit mindig, emlékezetes előadói hevülettel, elkötelezettséggel végeztél. És hőse voltál a kutatásoknak. Szakmánk, az építészet neves szakírója voltál, könyveidben feldolgoztad korunk építészetét. Szövetségi jelenléted a szocreál korától a kamara megjelenéséig, önként vállalt területed volt az építészet kritikája és krónikája. 60 évig szerkesztetted az akadémiai lapunkat, nemcsak az építészet, de a mechanika egzaktabb cikkeit is szerkesztetted, mert otthon voltál ebben is. Minden munkám statikusa Te voltál, ezt is köszönöm.

Kristálytisztán visszaemlékeztél mindenre, ami életedben történt. És tudtál erről hallgatni is. Hőse voltál a kornak, amelyben éltél, mert egy méltatlan korban megőrizted méltóságodat. Sokat adtál sokaknak, némelyek meg se köszönték. Amit én most hangsúlyosan megköszönök. Röviden dicsértelek, mert imádkozni is röviden illik.

*„Mondhatjuk, térvén őseink porához
Köszönjük élet! áldomásodat,
Ez jó mulatság férfimunka volt.”²*

Feri! Isten áldjon! Nyugodj békében!

² Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*

ALFÖLDI GYÖRGY EMLÉKBESZÉDE

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Karának nevében szeretnék egy pár szóval búcsúzni Vámosy tanár úrtól.

Egy személyes emlékekkel kezdem: gimnazista koromban édesapámtól megkaptam a Vámosy Ferenc által írt *Korunk építésze* című könyvet 1975-ben. A könyv ott volt a polcomon és vonzott, húzott magával, néha beleolvastam, néha csak a képeket néztem meg benne. Ez a könyv nagyban járult hozzá ahhoz, hogy építész lettem és sok pályatársamhoz hasonlóan Vámosy Ferenc olyan volt számomra, mint a régi korok szerzői, maga a könyv volt, és maga az építészet.

Meglepetéssel és nagy örömmel találkoztam 1980-ban vele az egyetemen, és ez az érzés azóta is folyamatosan tart. Egyszeriben megelevenedett számomra a könyv, tanár úr megelevenítette számomra, és mondhatom, azóta is sok generáció számára, az építészmérnöki szakmát, a kortárs építészetet. A tanszék, amelyen oktatott, több mint 60 évig akkoriban maga volt a kaland egy hallgató számára, ahol a kanyargó folyosón a kis szobákból óriások bukkantak elő, tanár úr is ezek közé az óriások közé tartozott.

Utánam szólók ismertetik tanár úr hihetetlenül gazdag oktatási-tudományos-alkotó munkáját. Több mint 70 éves a kapcsolata – hallgatótól professzor emeritusságig – a Műegyetemmel és ezen belül karunkkal. Személyében az állandóságot, a szakma teljességét lehetett megtapasztalni.

Állandóságot, hiszen minden nap tekintélyesen, beszélgetésekbe elegyedve vonult végig a K épületben a 2. emeleten a tanszékig. Azok közé a kollégák közé tartozott, akikkel mindig lehetett találkozni a folyosón, és ma is, amikor végigmegyek, nem lepődnek meg, ha szembejönne és megállítana beszélgetni, és ott folytatná a beszélgetést, ahol legutóbb abbahagytuk. Most már mindig hozzánk fog tartozni jelenlétével.

A szakmai teljességet az utánam szólók is bemutatják majd – MOME, MTA, MÉSZ, hogy csak a legfontosabb tevékenységi színtereit említsem.

Az építészmérnöki szakma teljességét, a szakma többarcúságát jelenítette meg egy személyben, életműve a statikus-szerkezettervezőtől a művészetelméleti elemző-kritikusig, a gyakorlati szakembertől a kutatóig terjed, de mindvégig oktatóként, tanárként dolgozott, a Műegyetemen, a MOMÉ-n és mindenütt, ahol az építészet, a környezetalakítás ügyéért, a felnövekvő generációkért lehetett tenni.

Nevéhez fűződik a Kar doktori képzéseinek a megalapozása, és tudományos dékán-helyettesként is dolgozott. Egy tevékenységéről még nem beszéltem, őt társával alapította meg a karunkat segítő alapítványt, a Hazai Korszerű Építészmérnök Képzésért Alapítványt, mely nagyban segíti karunk hallgatóit, tevékenységeit a fejlődésben.

Azzal kezdtem, hogy számomra 1975-ben a *Korunk építésze* könyv egy jel volt. Most, hogy tanár úr elment, ismét jellé vált, a szakma, a Műegyetem Építészmérnöki Kara számára, és számomra is, akinek a személyes találkozások nagyon fognak hiányozni a 2. emeleten, de Tanár úr velünk marad örökké.

KRIZSÁN ANDRÁS EMLÉKBESZÉDE

Kedves Tanár Úr!

Felnőtt emberként értettem meg, hogy a legnagyobb elismerés és tisztelet egy embernek, ha tanár úrként szólítják. Tanár úrként nemcsak a tanítványai, volt növendékei, ismerősei, hanem kollégái, barátai is. Mert átadni, adni, példát mutatni, felkészíteni csak kevesen tudnak. De te tudtál, és tudtad, hogy igazán oktatni, nevelni csak befogadva, másokra figyelve lehet. Igazi tanító voltál – ahogyan Lao-ce (és már megint egy tanító...) mondja a Tao te King könyvében –, aki: *„Tanít szavak nélkül, tökéletesít a maga példájával. A világon csak kevésnek sikerül ez.”*

És neked nemcsak sikerült, de az életed volt... Mindenkinek tudtál valamit adni, átadni, tanítani. Mi a Magyar Építőművészek Szövetségében mindannyian örzünk egy felejthetetlen előadást, egy világos, tiszta elemzést, egy tartalmas összefoglalást, egy fontos megjegyzést, hozzászólást, vagy akárcsak egy jó szót, iránymutatást, egy türelmes elnéző mosolyt. Én is...

Amikor fiatal pályakezdőként egy vidéki irodába kerültem, nem éreztem jól magam. Szűknek és kevésnek éreztem azokat a feladatokat, támfal és szállítógépszalag-alapozásokat, amiket kaptam. Építész szerettem volna lenni. Hozzád fordultam segítségért. Felhívtalak és elmentem hozzád az egyetemre. Te türelmesen végighallgattál, mondtál is valami biztatót, tanácsot, aztán amikor elköszöntem, és már az ajtóban álltunk, váratlanul utánam szóltál: „Aztán, ha majd kapsz valami díjat, hívj fel telefonon...”

25 év múlva felhívtalak..., hogy megköszönjem.

Köszönöm, Tanár Úr! Köszönjük, Tanár Úr!

KOVÁCS CSABA MEGEMLÉKEZÉSE

Dr. Vámossy Ferenc, Ybl-díjas, Széchényi-díjas építész, építészettörténész, építészet-elméleti gondolkodó, a magyar építésztársadalom nagy hatású építészetelméleti mestere eltávozott.

Sokrétű tevékenysége mellett hosszú évtizedeken keresztül a Magyar Iparművészeti Főiskola kiemelkedő fontosságú oktatója volt. Nagy tanáregyéniség, generációk tanítója. Nem egyszerűen építészettörténetet oktatott, hanem a művészetre, építészetre, társadalomismeretre kiterjedő kultúraismeretet és kultúraértést közvetített diákjainak.

Az ember köré, ahogy a jó építész hagymahéjakként építi a kifelé táguló, végül a világot átfogó térrendszert, úgy építette Vámossy tanár úr a kultúra rétegeit, hogy végül az egész világ megértésére és művészi megélésére nyílhatson esélye a tanítványainak.

Amikor 1989 őszén gyakorló építészként beültem az Iparművészeti Főiskola padjaiba, az ő „XX. század” előadásai maradandó élményt jelentettek. Egy éven keresztül, hétről hétre, a teljes évfolyam ott ült minden előadásán, és ittuk szavait, éreztük, hogy a tanár úr egy végtelen kutató nyit meg számunkra, a tudás és kultúra kútját, amiből bármennyit ihatunk, ő ebben szívós kitartással, nagy szorgalommal, kifogyhatatlan lelkesedéssel, szeretettel segített bennünket. Nemcsak építészeket, belsőépítészeket, hanem valamennyi „iparos” diákot – bútortervezőket, textil- és divattervezőket, formatervezőket, csomagolástervezőket, ötvösöket, üvegeseket, kerámiaművészeket, fotósokat, animációsokat, grafikusokat, videoművészeket – tanított, interdiszciplináris társaságként csüggtünk szavain, gondolatain.

Mondandója sosem volt egyszerű, mégis képes volt az adott közönség potenciáljához igazítani. Az építészetből kiindulva, attól elkanyarodva, majd ismét visszatérve alapvető fogalmakkal és összefüggésekkel ismertetett meg bennünket, hogy azokból később összetett világképet vázoljon fel. Sosem felejttem el, mikor elmagyarázta nekünk, hogy miben különbözik a kreatív ember az álmodozótól. Ebben az alkotó életre készülő diákközegben ez különösen releváns volt.

A közelmúltban a MÉSZ és a MOME Építészeti Intézete közösen készített vele egy videointerjút,³ amiben a kommunikáció fontosságáról és a tudás hálójáról mesél az utókornak, mai és jövőbeli építészeknek. A tudás maga és átadásának olthatatlan vágya átsüt az interjún, ez volt és maradt ő számunkra, az Iparművészeti Főiskola, a mai MOME diákjainak számára.

Most a búcsú pillanatában arra gondolok, hogy tanítását megköszönjük, emlékét, szellemi hagyatékát ápoljuk, megőrizzük. Búcsúzik a MOME közössége.

³ <https://www.youtube.com/watch?v=IPSYsBtHJuc> (Utolsó megtekintés: 2020. 06. 22.)

BECKER GÁBOR EMLÉKBESZÉDE

A család kérésére búcsúzom Vámosy Ferencről a Magyar Tudományos Akadémia Építészeti Tudományos Bizottsága elnökeként és egy kicsit édesapám okán is, mert bizonyára többen is tudják, hogy ők – különösen fiatal korukban – igen jó kapcsolatban álltak.

Vámosy Ferenc a tudományos életben is maradandót alkotott. 1965-ben lett az MTA Építészeti Tudományos Bizottságának titkára Major Máté akadémikus mellett, a bizottságnak haláláig, tehát 55 éven át tagja volt. 60 éven át szerkesztette az *Építés – Építészettudomány* című akadémiai folyóiratot. Munkásságában fontos szerepe volt a tudománynak: a modern és a kortárs építészettel foglalkozott, könyveket-tanulmányokat írt róla, és hazánkban elsőként próbálta tudományos igénnyel megfogalmazni, leírni az építészet elemeit, eszközrendszereit, hatásmechanizmusait. Sokoldalúságát jelzi, hogy az esztétikai vonatkozások és a környezet elemzésén túl foglalkozott az építészet mérnöki aspektusaival is, ennek egyik rangos eredménye a Kollár Lajossal közösen írt, a *Mérnöki alkotások esztétikája* c., az Akadémiai Kiadónál megjelent könyve.

A tudományszervezésben is jelentős szerepe volt, ő volt az, aki a rendszerváltozás után az újonnan létrejövő tudományos fokozatok egyensúlyára vigyázva sokat tett a PhD doktori iskola és fokozatszerzési lehetőség mellett a művészi oldal, a DLA rendszerének az Építészmérnöki Karon történő felállításáért.

Könyveinek megjelenését az Akadémia rendre támogatta; amíg egészsége engedte, bizottságunk aktív tagja volt.

Nyitottsága, szinte végtelen energiája, lendülete, segítőkészsége közismert volt, magam is hálával tartozom neki számos alkalommal nyújtott segítségéért. Ezek a dolgok szerintem legalább annyira fontosak, mint széles körű publikációs tevékenysége, szép és jó könyvei, eredményes oktatói munkássága és magas kitüntetései.

Köszönjük Professzor Úr, nyugodjál békében!

Open Access nyilatkozat: A cikk a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében nem kereskedelmi céllal a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek.

☞ Beérkezett: 2020. június 24. Elfogadva: 2020. június 25.